

Viite OPH-2065-2017

LAUSUNTO KAIKILLE AMMATILLISILLE PERUSTUTKINNOILLE YHTEISTEN AMMATILLISTEN VALINNAISTEN TUTKINNON OSIEN LUONNOKSESTA.

Opetushallituksen pyynnöstä Tehy ry yhdessä Tehyn yhteistyöjäsenjärjestöjen kanssa lausuu kaikille ammatillisille perustutkinnoille yhteisten ammatillisten valinnaisten tutkinnon osien luonnoksesta huomioiden erityisesti sosiaali- ja terveysalan näkökulman. Lausunto koskee Perusteluonnoksen **työelämälähtöisyyttä, osaamistavoitteita ja osaamisen arviointia** suhteessa yksilön ja työelämän tarpeisiin.

Koulutuksen lähtökohtana tulee olla osaamisperustaisuus ja asiakaslähtöisyys. Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon on ehdottomasti vastattava työelämän todellisiin osaamistarpeisiin. Osaamistarpeen alueelliseen ennakointiin on kehitettävä entistä toimivampia menetelmiä. Suomessa sosiaali- ja terveysalan haasteita ovat ikääntyneiden määrän kaksinkertaistuminen vuoteen 2040 mennessä, krooniset sairaudet ja arviolta 50 000 syrjäytynyttä nuorta aiheuttavat merkittäviä kustannuksia.

Perusteluonnoksen työelämälähtöisyys, osaamistavoitteet ja osaamisen arviointi

Kokonaisuutena ammatillisten valinnaisten tutkinnon osien luonnos on työelämälähtöinen. Kuitenkin jonkin verran vaihtelua on tutkinnonosien kesken.

Huippuosaajana toimiminen 15 osp tutkinnonosan ammattitaitovaatimukset ovat työelämälähtöisiä ja tuottavat sellaista osaamista mitä sosiaali- ja terveysalallakin tarvitaan, kuten kykyä kehittää omaa osaamistaan, toimia alan verkostoissa ja yhteistyössä asiakkaan kanssa. Sen sijaan ammattitaitovaatimus alan huippuosaamista vaativat tehtävät ja huipputuotannon, - tuotteen tai palvelun laatuvaatimukset ovat vaikeita ymmärtää sosiaali- ja terveysalan ympäristöissä. Edellä mainittu ammattitaitovaatimus on vaikeaselkoinen. Sosiaali- ja terveysalan ammattitaitokilpailuissa vaadittava osaaminen edellyttää kuitenkin "vain" perusosaamista kiitettävällä tasolla tutkinnon perusteiden mukaisesti pakollisissa perusopinnoissa. Edelleen arviointikriteereissä käytetään epämääräisiä ilmaisuja kuten realistisesti, aktiivisesti, mikä tekee arvioinnin haasteelliseksi työelämälle. Korkeat laatuvaatimukset ilmaisu on epämääräinen, mitä ilmaisulla tarkoitetaan? Millaiset laatuvaatimukset eivät ole korkeita? Lisäksi Huippuosaamisen opintojen ohjaamisen valmius työelämässä tuntuu haastavalta esimerkiksi päiväkodissa, kun uudet opintosisällöt ja terminologia ovat työelämälle vieraita.

Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen 5osp tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset ovat hyviä ja kannatettavia. Ammattitaitovaatimukset ja kriteerit ovat tarkoituksenmukaisia, koska valmistuvalta opiskelijalta ei voida edellyttää vielä oman alan substanssiosaamista niin paljon, että kykenisi ohjaamaan toista opiskelijaa tai ottamaan siitä kokonaisvaltaisesti vastuuta. Kriteeri "erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden huomioiminen" on opiskelijalle liian haastava, pikemminkin tulisi pysytellä oppimistavoissa ja niiden ymmärtämisessä siten, että opiskelija osaa kohdata eritavalla asiat omaksuvat opiskelijat.

Yrityksessä toimiminen 15 osp tutkinnon osan ammattitaito vaatimukset ovat pääosin liian haasteelliset erityisesti nuorelle opiskelijalle, jolla ei välttämättä ole juurikaan aiempaa työelämäkokemusta. Tyydyttävän tason kriteerit "asettaa strategisia tavoitteita yritykselle", on varsin lennokka! Hyvällä tasolla edellytetään, että opiskelija osaa täsmentää yritykselle strategiset tavoitteet. Myös "budjetin laatiminen sosiaali- ja terveysalan yritykselle", on useimmille opiskelijoille kriteeri, jonka tasoista osaamista on mahdoton saavuttaa itsenäisesti, jos edellytetään että se on myös realistinen, kyseessä vain 15 osp kokonaisuus.

Yritystoiminnan suunnittelu 15 osp tutkinnon osan kriteereissä käytetään sanaa kartoittaa, kuvaavampaa olisi käyttää vaihtoehtoisesti esimerkiksi verbejä selvittää tai pohtii. "Selvittää markkinoiden ja kilpailutilanteen kehitysnäkymiä" on toisen asteen koulutuksessa 15 osp laajuudessa tutkinnon osassa kriteeri, jollaista osaamista ei ole

mahdollista saavuttaa, osaaminen tulee kuvata konkreettisemmin. Kokonaisuutena kyseisen ammattitaitovaatimuksen kriteerit ovat korkealentoisia!

Paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa 5-15 osp on tärkeä valintamahdollisuus, siten voidaan turvata esimerkiksi osaamisen kartuttaminen äkillisessä muutoksessa tai alueen erityistarpeiden mukaisesti.

Opiskelijan mahdollisuus valita opintoja monipuolisesti esimerkiksi seuraavista kokonaisuuksista on hyvä ja kannatettava oman osaamisen tarkoituksenmukaisen kohdentamisen näkökulmasta: **Tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta 5-15 osp, korkeakouluopinnot 5-15 osp. Yhteisten tutkinnon osien osa-alueita tai lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja 1-25 osp** mahdollisuus ottaa osaksi opintoja on erittäin hyvä ja tärkeä mahdollisuus, koska ammatillisten perustutkintojen yhteisten tutkinnonosien tuottama osaaminen ei riitä opiskelijalle, joka suunnittelee jatko-opintoja ja näin hänelle mahdollistuu osaamisen lisääminen juuri sillä alueella, millä on merkitystä jatko-opintojen kannalta.

Yhteenveto

Tehy ry toteaa, että työelämälähtöisyys on huomioitu hyvin, kuitenkin huomiota tulee kiinnittää tutkinnonosien sisältöjen kuvaamiseen selkeämmin ja konkreettisemmin, koska tästä tulee työelämältä jatkuvasti palautetta.

Ehdotus seuraavista ammatillisille perustutkinnoille yhteisten ammatillisten valinnaisista tutkinnon osista on kannatettava, koska ne lisäävät opiskelijan mahdollisuuksia työllistyä, päästä jatko-opintoihin sekä alan vetovoimaa (huippuosaajana toimiminen 15 osp, työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen 5osp, yrityksessä toimiminen 15 osp, yritystoiminnan suunnittelu 15 osp, paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuva tutkinnon osa 5-15 osp, tutkinnon osa ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta 5-15 osp, korkeakouluopinnot 5-15 osp, yhteisten tutkinnon osien osa-alueita tai lukio-opintoja tai muita jatko-opintovalmiuksia tukevia opintoja 1-25 osp). Edellä mainitut tutkinnon osat vastaavat osaltaan tulevaisuuden työelämän haasteeseen, mikä edellyttää osaamista, aktiivisuutta, joustavuutta ja kielitaitoa.

Tutkinnon osissa vaadittava osaaminen, osaamisen arviointi ja ammattitaidon osoittaminen tulee kuvata konkreettisesti ja realistisesti sillä tasolla millä esimerkiksi Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon opiskelija voi sitä aidosti osoittaa opiskelun aikana ja myöhemmin työllistyessään.

Lausunto on valmisteltu yhteistyössä Tehyn Yhteistyöjäsenjärjestöjen kanssa (Suomen Lastenhoitoalan liitto, Suomen terveydenhoidon ammattiliitto)

Helsinki 5.10.2017

Rauno Vesivalo
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Asiantuntija
Kirsi Coco
Koulutuspoliittinen asiantuntija
Tehy ry
kirsi.coco@tehy.fi
p. +358408215057